

Meddelad i Sundsvall

KLAGANDE

Socialnämnden i Härnösands kommun
871 80 Härnösand

MOTPART

██████████ ██████████

God man: ██████████

██████████

██████████

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten i Härnösands dom den 24 februari 2016 i mål
nr 3817-15, se bilaga A

SAKEN

Bostad med särskild service

KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Kammarrätten ändrar förvaltningsrättens dom och fastställer socialnämndens beslut att avslå ██████████ ansökan om bostad med särskild service med specifik verkställighet i Mo Gårds regi.

Kammarrätten fastställer förvaltningsrättens sekretessförordnande.

YRKANDEN M.M.

Socialnämnden i Härnösands kommun yrkar att kammarrätten ska upphäva förvaltningsrättens dom och anför till stöd för sitt överklagande huvudsakligen följande. [REDACTED] tillförsäkras goda levnadsvillkor redan genom förekomsten av endast teckenspråksutbildad personal. Förvaltningsrättens resonemang innebär i praktiken att det är omöjligt att placera annat än en hel grupp av teckenspråkstalande personer i bostäder med särskild service för vuxna. Det framgår tydligt att [REDACTED] likställer goda levnadsvillkor med de bästa levnadsvillkoren.

[REDACTED] anser att överklagandet ska avslås och anför i huvudsak följande. Hon vidhåller sin inställning att goda levnadsvillkor kräver en miljö med möjlighet till social samvaro tillsammans med döva jämnåriga kamrater och delaktighet i dövulturen utan att någon tolkning behöver ske. Det är den enskilde som avgör om goda levnadsvillkor föreligger eller inte och om stödet enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS, innebär en möjlighet att leva som alla andra. Goda levnadsvillkor för henne kan det endast bli fråga om på Mo Gård. För hennes del sammanfaller de bästa levnadsvillkoren med goda levnadsvillkor. Hennes funktionsnedsättningar medför en betydande stresskänslighet med krav på kompetent och omfattande personalstöd. Enligt inlämnade intyg finns det stora risker för henne med en flytt. Det finns risk både för slutna psykiatrisk vård för hennes del och för ett självskadligt beteende om hon tvingas flytta från Mo Gård.

SKÄLEN FÖR KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

[REDACTED] har bott på Mo Gård i Finspång sedan mars 2011. Hon är döv och har en begåvningsmässig funktionsnedsättning samt olika neuropsykiatriska funktionsnedsättningar som Tourettes syndrom och dyslexi. På grund av sin kombination av svåra funktionsnedsättningar är hon i behov av kompetent stöd i vardagen.

Frågan i målet är om det aktuella boendet på Vårstagatan 7 B tillförsäkrar [REDACTED] goda levnadsvillkor. Det aktuella boendet har tidigare bedömts tillförsäkra [REDACTED] goda levnadsvillkor (se Förvaltningsrätten i Härnösands dom den 15 april 2014 i mål nr 810-14, för vilken varken Kammarrätten i Sundsvall eller Högsta förvaltningsdomstolen beslutade att meddela prövningstillstånd). Det aktuella boendet har även prövats enligt socialtjänstlagen (2001:453) och då bedömts tillförsäkra [REDACTED] en skälig levnadsnivå (se Kammarrätten i Sundsvalls dom den 30 april 2015 i mål nr 2964-14 för vilken Högsta förvaltningsdomstolen inte meddelade prövningstillstånd).

Frågan är nu om kammarrätten gör en annan bedömning i frågan om boendet på Vårstagatan 7 B tillförsäkrar [REDACTED] goda levnadsvillkor utifrån vad som framkommit sedan föregående prövning. Kammarrätten ska alltså inte ta ställning till var [REDACTED] tillförsäkras de bästa levnadsvillkoren, utan prövningen begränsas till frågan om goda levnadsvillkor kan tillgodoses genom den beviljade insatsen (jfr rättsfallet HFD 2012 ref. 59 och Högsta förvaltningsdomstolens dom den 18 mars 2016 i mål nr 6460-14).

Av handlingarna i målet framgår att [REDACTED] erbjudits en specialanpassad gruppbostad enligt 9 § 9 p. LSS på Vårstagatan 7 B. Det anges bl.a. följande om den aktuella insatsen. Gruppboستaden består av två lägenheter varav [REDACTED] bor i en och personal i den andra. Det finns tillgång till egen personal dygnet runt, som har utbildning enligt kommunens krav på kompetens. Personalen har kunskap om Tourettes syndrom och handledning kommer att ges till personalgruppen utifrån behov. Boendet ligger i direkt anslutning till gruppboستaden Vårstagatan 7 A. Där bor sex personer i blandade åldrar. Två av de boende på Vårstagatan 7 A är döva och använder teckenspråk och en boende är dövblind och använder taktilt teckenspråk. Sistnämnda tre personer är mellan 54 och 77 år. All personal kommunicerar med teckenspråk. Gemensamhetsutrymmen finns i båda gruppboستäderna för möjlighet till social gemenskap. [REDACTED] kommer att erbjudas daglig verksamhet i teckenspråkig miljö med egen teckenspråkig personal.

Fritidsaktiviteter ingår i insatsen. [REDACTED] har också möjligheten att söka insatsen kontaktperson eller ledsagare för att kunna delta i aktiviteter med annan teckenspråkig person utanför boendet. Övergången från Mo Gård är tänkt att ske med personal från Mo Gård. Syftet är att de rutiner [REDACTED] har i dagsläget och det bemötande hon har behov av ska bli så lika som möjligt. Boendesituationen ska i största möjliga mån efterlikna den nuvarande boendesituationen på Mo Gård, för att undvika större förändringar för [REDACTED] vid en flytt. Detaljplanering av insatserna sker tillsammans med [REDACTED] hennes gode man och kontaktpersonal i boendet samt daglig verksamhet.

Kammarrätten anser att boendet på Vårstagatan 7 B som [REDACTED] erbjudits innebär ett boende i en teckenspråkig miljö som erbjuder vissa möjligheter till fortsatt psykosocial utveckling för [REDACTED] tillsammans med övriga insatser som socialnämnden erbjuder henne. Genom insatserna är [REDACTED] tillförsäkrad goda levnadsvillkor.

Det är inte visat att en flytt till boendet skulle innebära sådana påfrestningar för [REDACTED] att det inte är möjligt att minska de negativa konsekvenserna genom planering och adekvata förberedelser, exempelvis på så sätt som socialnämnden angett, tillsammans med personal från Mo Gård.

Kammarrätten finner sammantaget att det var riktigt att avslå [REDACTED] ansökan om bostad med särskild service enligt LSS med specifik verkställighet i Mo Gårds regi då det överklagade beslutet inte stått i strid med LSS. Mot denna bakgrund ska alltså socialnämndens överklagande bifallas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B (formulär 1).

Charlotte Waas
kammarrättsråd

Carina Ferm Brodén
kammarrättsråd

Malin Karlsson
tf. kammarrättsassessor
referent

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I HÄRNÖSAND****DOM**
2016-02-24
Meddelad i
HärnösandMål nr
3817-15**KLAGANDE**

[REDACTED]

God man: [REDACTED]

[REDACTED]

MOTPARTSocialnämnden i Härnösands kommun
871 80 Härnösand**ÖVERKLAGAT BESLUT**

Socialnämnden i Härnösands kommuns beslut 2015-10-29 § 222

SAKEN

Bostad med särskild service för vuxna enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten upphäver det överklagade beslutet. Målet visas åter till socialnämnden för prövning i enlighet med vad som anges i skälen för förvaltningsrättens avgörande.

Förvaltningsrätten förordnar att sekretessen enligt 26 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska bestå för uppgifter om [REDACTED] personliga förhållanden som har förebringats vid förvaltningsrättens muntliga förhandling inom stängda dörrar.

Eftersom förvaltningsrätten avgör målet slutligt upphör det interimistiska beslutet den 26 november 2015 att gälla.

Dok.Id 103382

Postadress
Box 314
871 27 Härnösand**Besöksadress**
Backgränd 9**Telefon**
0611-46 06 00**E-post:**
forvaltningsratteniharnosand@dom.se
www.forvaltningsratteniharnosand.domstol.se**Telefax**
0611-51 18 20**Expeditionstid**
måndag – fredag
08:00-16:00

BAKGRUND

██████████ är döv och har därutöver funktionsnedsättningar i form av ett förståndshandikapp, Tourettes syndrom och dyslexi. Sedan 2011 bor hon på ett HVB-boende för döva elever i Mo Gårds regi i Finspång enligt socialtjänstlagen (2001:453), SoL, för att genomföra sina gymnasiestudier i Mo Gårds gymnasiesärskola. Beslutet tidsbegränsades till och med den 30 juni 2014. ██████████ avslutade sina gymnasiestudier sommaren 2014.

Socialnämnden i Härnösands kommun (nämnden) beviljade den 7 februari 2014 ██████████ bostad med särskild service för vuxna i form av gruppbostad enligt LSS. ██████████ erbjöds plats på LSS-boendet Vårstagatan 7 B i Härnösand.

██████████ tackade nej till det erbjudna boendet och överklagade beslutet. Hon yrkade att hon skulle beviljas särskilt boende för vuxna på Mo Gård resurscenter i Finspång eller i Enköping. Förvaltningsrätten i Härnösand avslog överklagandet i dom den 15 april 2014 (mål nr 810-14). Förvaltningsrätten konstaterade i domen att ██████████ tillförsäkrats goda levnadsvillkor genom den beviljade insatsen samt att beslutet inte stred mot LSS. Efter att ██████████ överklagat domen beslöt Kammarrätten i Sundsvall att inte meddela prövningstillstånd. Efter överklagande beslöt Högsta förvaltningsdomstolen att inte meddela prövningstillstånd.

I ansökan den 19 maj 2015 ansökte ██████████ hos nämnden på nytt om bostad med särskild service enligt LSS och begärde att boendet skulle ske i Mo Gårds regi i Finspång eller i Enköping. Hon hänvisade bl.a. till ett bifogat intyg utfärdat av läkaren och specialisten i allmänpsykiatri, ██████████ vilket inte funnits med vid tidigare ansökan om särskilt boende enligt LSS.

Nämnden avslag den 11 juni 2015 ansökan med hänvisning till det tidigare fattade beslutet i februari 2014. Efter att [REDACTED] överklagat beslutet till förvaltningsrätten upphävde rätten nämndens beslut och visade målet åter till nämnden för ny prövning (förvaltningsrättens beslut den 18 september 2015 i mål nr 2107-15).

Den 29 oktober 2015 beslutade nämnden på nytt att avslå [REDACTED] ansökan om bostad med särskild service enligt LSS med specifik verkställighet i Mo Gårds regi, t.ex. i Finspång eller i Enköping. Beslutet motiverades med att [REDACTED] tillförsäkras goda levnadsvillkor på erbjudet boende på Vårstagatan 7 B enligt 9 § nionde punkten LSS.

YRKANDEN M.M.

[REDACTED] överklagar nämndens beslut den 29 oktober 2015 och yrkar att hon beviljas verkställighet av bostad med särskild service för vuxna enligt LSS i en fullständigt teckenspråkig miljö med jämnåriga döva kamrater, vilket betyder ett LSS-boende på Mo Gård. Hon hänvisar bl.a. till följande till stöd för sitt överklagande. Nämnden erbjuder henne en enskild bostad med teckenspråkig personal dygnet runt på Vårstagatan 7 B i Härnösand. Det erbjudna boendet överensstämmer inte med hennes ansökan. Socialförvaltningen utgår enbart från den fysiska miljön och lämnar den psykosociala biten helt därhän, trots att det är den delen som är helt avgörande för hennes möjlighet att kunna uppnå goda levnadsvillkor. Kommunens erbjudande överensstämmer inte med hennes vilja och utgår inte från LSS starka individuella inflytande inför beslut. Dessutom strider det mot FN:s konvention om de mänskliga rättigheterna. Av 14-15 §§ språklagen framgår vidare att den som är döv eller hörselskadad ska ha tillgång till teckenspråkig miljö. Enligt 6 § LSS ska verksamheten vara grundad på respekt och på den enskildes självbestämmande och integritet. Den enskilde ska i största möjliga utsträckning ges inflytande och medbestämmande över insatser som ges. Om hon inte får rätt till goda levnadsvillkor i en fullständigt tecken-

språkig miljö tillsammans med döva jämnåriga teckenspråkiga kamrater, inklusive hennes rätt till dövkultur, handlar det om diskriminering av en handikappgrupp, döv med tilläggshandikapp, enligt diskrimineringsombudsmannen.-Hon har beviljats gruppboende, vilket innebär en bostad med begränsat antal boende med erforderlig fast kollektiv bemanning som i huvudsak ska täcka hennes hela stödbehov. Gruppens sammansättning i gruppboendet har stor betydelse för möjligheten att ge innehåll och förutsättningar till en gemenskap som är betydelsefull för de boende. Ett positivt socialt samspel är nödvändigt för ett gott liv i en gruppboende. Boendeformen innebär både att individen ska få stöd och hjälp men också att individen har en social funktion, dvs. att det finns möjligheter att skapa en social samvaro, knyta vänskapsband och känna samhörighet. I boendet på Vårstagan 7 A bor sex personer, av vilka två är döva och använder teckenspråk. En är dövblind och använder taktilt teckenspråk. Dessa tre är mellan 54-77 år. De tre andra personerna är hörande. Tre av sex är alltså inte dövfödda och de tre andra personerna har uppnått en ålder som tyvärr leder till att den sociala kontakt och framför allt stimulans som behöver finnas, inte finns där. Det skulle behövas tolk när hon behöver ta kontakt med andra och att som ungdom, vid kontakt med en annan, behöva ha med sig tolk är en allvarlig inskränkning i hennes livssituation. Hon kan då inte dela hemligheter, sorg och glädje utan tolk. Det sociala livet finns inte och någon språkutveckling blir det inte tal om. Det är när det brister i den dagliga kommunikationen, samt då det brister i det sociala samspelet, som ett utåtagerande beteende träder fram hos henne. Det är därför viktigt att hon kan kommunicera direkt med personal och boende på teckenspråk för att undvika missförstånd som leder till ett utåtagerande beteende. Det erbjudna boendet uppfyller inte kravet på goda levnadsvillkor i en fullständigt teckenspråkig miljö. Boendet på Vårstagan täcker inte heller hennes hela sociala stödbehov. Det gör inget annat boende i landet än boendet i Stiftelsen Mo Gårds regi.-Av bifogat läkarintyg från [REDACTED] framgår också tydligt riskerna och de negativa följder en tvångsförflyttning skulle innebära för henne. Enligt [REDACTED]

finns en risk för att brist på social stimulans orsakar ytterligare psykiatriska symtom och risk för sluten psykiatrisk vård och att hon inte får möjlighet till fortsatt psykosocial utveckling. ■■■■■ har till förvaltningsrätten gett in bl.a. ansökan den 19 maj 2015 om bostad med särskild service enligt LSS, hennes kommentarer till nämndens utredning, tjänsteskrivelse den 5 oktober 2015, läkarintyg utfärdat av psykiatrikern och specialisten ■■■■■ ■■■■■ brev den 20 oktober 2015 innehållande hennes önskan, medicine doktorn Barbro Lewins kommentarer den 24 oktober 2015 till socialnämndens utredning och tjänsteskrivelse, dokumentet ”Det här är Frida” och ”Fridas planer för framtiden”, dokument vari hon tackat nej till Vårstagatan 7 B den 6 mars 2014 och den 21 juni 2015, Socialstyrelsens yttrande till Kammarrätten i Göteborg i mål nr 4454-10, Kammarrätten i Göteborgs dom den 18 april 2011 i mål nr 4454-10, medicine doktorn Barbro Lewins Power Point-presentation av föreläsning 2015, beslutsmeddelande den 7 februari 2014 från Härnösands kommun samt material rörande Tell-Us.

Nämnden anser att överklagandet ska avslås och hänvisar till bl.a. följande. ■■■■■ får goda levnadsvillkor på boendet på Vårstagatan. Ur aktuell lagstiftning går inte att utläsa att goda levnadsvillkor förutsätter en fullständigt teckenspråkig miljö med jämnåriga döva kamrater. ■■■■■ har flera andra svårigheter än enbart dövhet. Man måste även arbeta med hennes låsningar och med hennes utåtagerande beteende. Kommunen försöker efterlikna boendet på Mo Gård men kan inte erbjuda jämnåriga döva kamrater i samma boende. Istället får man lösa det på annat sätt, t.ex. genom föreningsverksamhet eller genom dagverksamhet på Kristinaskolan. Aktiviteterna kommer att utformas tillsammans med ■■■■■ när hon väl är på plats på Vårstagatan och personalen på boendet kommer att hjälpa henne att skaffa umgänge i Härnösand. Kammarrätten i Sundsvall har vidare prövat frågan om Vårstagatan erbjuder ■■■■■ goda levnadsvillkor och kommit fram till att så är fallet. Bostaden på Vårstagatan är specialanpassad utifrån ■■■■■ behov eftersom den tillgodoser hennes alla funktionsned-

sättningar, dvs. även hennes förståndshandikapp och Tourettes syndrom. Hon skulle få bo för sig själv i en lägenhet om ett rum och kök och ha en egen ingång. Personalen skulle bo i lägenheten bredvid. Utanför finns ett gemensamhetsutrymme. All hennes personal och personalen i boendet bredvid är teckenspråkskunniga. Boendelösningen skyddar [REDACTED] och andra vid hennes utåtagerande beteende. Personalen har kunskap om Tourettes syndrom och kan även vid behov få kunskapspåfyllning. Mo Gård arbetar mycket med bemötandefrågor när det gäller Tourettes syndrom men även Härnösands kommun har den kunskapen. Anledningen till att man vill förändra [REDACTED] boende är att det nuvarande boendet är ett SoL-boende, vilket inte är optimalt. [REDACTED] kommer att ha möjlighet att söka kontaktperson och ledsagning. Man kommer även att ha en överenskommelse med Mo Gård om att personal får följa med [REDACTED] i början så att överlämningen blir bra. Det är inte fråga om någon tvångsförflyttning. Boendet är helt frivilligt.

Förvaltningsrätten har den 26 november 2015 interimistiskt beslutat att [REDACTED] är berättigad till fortsatt boende inom Mo Gård i Finspång till dess att förvaltningsrätten har avgjort målet slutligt eller förordnat om annat.

Förvaltningsrätten har hållit muntlig förhandling i målet.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Aktuella bestämmelser

[REDACTED] tillhör personkretsen i 1 § första punkten lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS.

Personer som omfattas av 1 § första punkten LSS har rätt till insatser i form av särskilt stöd och särskild service enligt 9 § punkterna 1-10. Den enskilde ska genom insatserna tillförsäkras goda levnadsvillkor. Insatserna ska vara varaktiga och samordnade. De ska anpassas till mottagarens individuella behov samt utformas så att de är lätt tillgängliga för de personer som behö-

ver dem och stärker deras förmåga att leva ett självständigt liv (7 § LSS). En av insatserna för särskilt stöd och service är bostad med särskild service för vuxna (9 § nionde punkten LSS).

Förvaltningsrättens bedömning

Den fråga som förvaltningsrätten har att pröva i målet är om det erbjudna boendet på Vårstagatan 7 B innebär goda levnadsvillkor enligt 7 § LSS för

Av förarbetena till lagen kan utläsas att målet för verksamheten enligt LSS bör vara att människor med omfattande funktionshinder ska kunna skapa sig ett värdigt liv så likt andra människors som möjligt och i gemenskap med andra människor. Insatserna ska vara så utformade att de stärker den enskildes möjlighet att leva ett självständigt och oberoende liv och att delta aktivt i samhällslivet. Behov och önskemål om stöd och service varierar från person till person och i livets olika skeden. Insatserna bör därför utformas så att de svarar mot den enskildes aktuella situation. Den enskilde ska ha ett direkt inflytande, både i planeringen och utformningen av insatsen och i genomförande av den. (Prop. 1992/93:159, s. 50) När det gäller gruppbostad anges bl.a. följande i förarbetena. Ett positivt socialt samspel med andra är ett nödvändigt inslag för ett gott liv i en gruppbostad. För att stärka och utveckla samspelet i gruppboستaden krävs att gruppen som delar gemensamma utrymmen inte är för stor. Den bör inte vara större än att den enskilde kan få en social roll i gruppen, att knyta vänskapsband och att kunna förstå och förutsäga de andras reaktioner. (Prop. 1992/93:159, s. 87).

Enligt kammarrättsavgörande har en boendemiljö där den enskilde har varit hänvisad till en enda teckenspråkkunnig personal och därmed saknat möjlighet att knyta egna sociala kontakter med de andra boende inte ansetts innebära goda levnadsvillkor enligt 7 § LSS för den enskilde (se Kammar-

rätten i Göteborgs dom den 18 april 2011 i mål nr 4454-10 och det av Socialstyrelsen avgivna yttrandet i målet).

Nämnden har genom sitt beslut den 7 februari 2014 beviljat [REDACTED] insatsen bostad med särskild service för vuxna i form av gruppbo- stad enligt 9 § nionde punkten LSS. Enligt förvaltningsrätten ingår i insatsen gruppbo- stad att den enskilde förutom en bostad även erhåller möjlighet till ett socialt liv i gruppen med möjlighet att få en roll, att knyta vänskapsband och att kunna förstå de andra. Vidare ingår att den enskilde inte ska behöva vara hänvisad till en tolksituation om hon eller han är döv. I det ovan nämnda kammarrättsavgörandet var endast en personal teckenspråkskunnig till skill- nad från förevarande fall där samtlig personal enligt nämnden är tecken- språkskunnig. Enligt förvaltningsrättens mening medför detta emellertid inte någon avgörande skillnad utan [REDACTED] skulle fortfarande vara hänvisad till en tolksituation för att kunna kommunicera med samtliga andra på boen- det. Av ingivet läkarintyg framgår vidare att det är mycket viktigt för [REDACTED] att hon har möjlighet till fortsatt psykosocial utveckling och att det finns stor risk för att bristen på stimulans orsakar ytterligare psykiatriska symtom. Förvaltningsrätten bedömer därför att det är av stor betydelse för [REDACTED] att självständigt kunna kommunicera med andra boende och att ha ett socialt utbyte med jämnåriga i gruppbo- staden. Denna möjlighet sak- nas på det erbjudna boendet på Vårstagatan. Av lagens förarbeten framgår att den enskildes vilja och önskemål ska ges stor betydelse. [REDACTED] entydiga önskan är att få plats i en gruppbo- stad med andra jämnåriga döva personer. Mot bakgrund av vad som numera framkommit, varvid förvalt- ningsrätten särskilt beaktar ingivet läkarintyg, finner förvaltningsrätten inte att det erbjudna boendet på Vårstagatan 7 B kan anses erbjuda [REDACTED] goda levnadsvillkor. Nämnden borde därför inte ha avslagit [REDACTED] ansökan på den grunden att hon är tillförsäkrad goda levnadsvillkor i boen- det på Vårstagatan.

██████████ yrkar att förvaltningsrätten beviljar henne ett boende på Mo Gård. Högsta förvaltningsdomstolen har emellertid i ett avgörande funnit att det inte ankommer på domstolarna att begränsa kommunens möjligheter att utforma insatsen på ett lämpligt sätt (Högsta förvaltningsdomstolens avgörande [HFD] 2011 ref. 48). Mot bakgrund av avgörandet anser förvaltningsrätten det inte möjligt att meddela något förordnande om var ██████████ ska bo. Det ankommer i stället på nämnden att finna ett annat boende än det erbjudna, vilket erbjuder ██████████ goda levnadsvillkor i enlighet med 7 § LSS.

Sammantaget finner förvaltningsrätten således att det överklagade beslutet ska upphävas och målet visas åter till socialnämnden för förnyad prövning i enlighet med det ovan sagda.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (DV 3109/1C).

Ingela Berggren
rådman

I avgörandet har även deltagit nämndemännen Eva Fors, Curt Noppa och Malin Skarin.

HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Den som vill överklaga förvaltningsrättens beslut ska skriva till Kammarrätten i Sundsvall.

Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.

För att kammarrätten ska kunna ta upp Ert överklagande måste Er skrivelse ha kommit in till förvaltningsrätten **inom tre veckor** från den dag då Ni fick del av domen/beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Om sista dagen för överklagande infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att besvärshandlingen kommer in nästa vardag.

Om klaganden är en part som företräder det allmänna, ska överklagandet alltid ha kommit in inom tre veckor från den dag beslut meddelades.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. Klagandens person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Adress och telefonnummer till klagandens arbetsplats ska också anges samt eventuell annan adress där klaganden kan nå för delgivning. Om dessa uppgifter har lämnats tidigare i målet – och om de fortfarande är aktuella – behöver de inte uppges igen. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras, ska ändringen utan dröjsmål anmälas till kammarrätten.
2. den dom/beslut som överklagas med uppgift om förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet,
3. de skäl som klaganden anger till stöd för en begäran om prövningstillstånd,
4. den ändring av förvaltningsrättens dom/beslut som klaganden vill få till stånd,
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Adressen till förvaltningsrätten framgår av domen/beslutet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Den som vill överklaga kammarrättens avgörande ska skriva till Högsta förvaltningsdomstolen. Skrivelsen ställs alltså till Högsta förvaltningsdomstolen *men ska skickas eller lämnas till kammarrätten*.

Överklagandet ska ha kommit in till kammarrätten *inom tre veckor* från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Tiden för överklagande för det allmänna räknas dock från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagande infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommar-, jul- eller nyårsafton, räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i Högsta förvaltningsdomstolen krävs att *prövningstillstånd* meddelas. Högsta förvaltningsdomstolen lämnar prövningstillstånd om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas eller om det finns synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att det finns grund för resning eller att målets utgång i kammarrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Om prövningstillstånd inte meddelas står kammarrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Högsta förvaltningsdomstolen varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla följande uppgifter;

1. den klagandes namn, person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Dessutom ska adress och telefonnummer till arbetsplatsen och eventuell annan plats där klaganden kan nås för delgivning lämnas om dessa uppgifter inte tidigare uppgetts i målet. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras är det viktigt att anmälan snarast görs till Högsta förvaltningsdomstolen
2. det beslut som överklagas med uppgift om kammarrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet
3. de skäl som klaganden vill åberopa för sin begäran om att få prövningstillstånd
4. den ändring av kammarrättens beslut som klaganden vill få till stånd och skälen för detta
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.